
שיעורי משיח בפרשה

שיעורים בענייני משיח
וגאולה על פרשות השבוע

מחזור חמישי

שיעור לפרשת משפטים

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

אל תעשה סלט

**נושא בענייני משיח וגאולה:
ביטול איסורי אכילה לעתיד לבוא**

מבוסס על לקו"ש חכ"ט, שיחה א לפרשת תצא

א. אין כמו סלט / פתיחה

ישראלי ממוצע אוהב סלט, זוהי עובדה!

כחלק מארוחת בוקר דשנה או כתחליף לארוחת ערב קלילה, בתור תוספת או כמנה בפני עצמה, עם מלפפון חמוץ וגרגירי חומוס או זיתים שחורים וגבינה בולגרית. איך שלא יהיה, ה'עם השוכן בציון' מתחבר לעולם הירקות ועשבי התיבול.

למעשה, במדינות רבות ברחבי התבל - ארצות־הברית לדוגמא - סלט ירקות חתוך דק דק בתיבול פשוט של שמן זית ולימון, נקרא, לא פחות ולא יותר, בשם israeli salat - "סלט ישראלי"!
ולמה?

פשוט, כי ישראלי ממוצע אוהב סלט! עגבניות, מלפפונים, קצת בצל, שמן זית, מיץ לימון, מלח ופלפל - ואנחנו מסודרים.

אבל האם פעם חשבתם לעצמכם מה יש לתורה להגיד על "סלט"? האם חשבתם פעם על ה"סלט" בעידן הגאולה או על השכר הצפון לכל מי שדווקא לא אכל "סלט"?
סביר להניח שלא.

בשיעור היום נתמקד בשאלות האלו. טוב, זה לא יהיה בדיוק סלט ירקות עם עגבניות וגמבה אלא סלט מסוג קצת שונה...

אבל, לפני הכל כמנהגנו - תקציר הפרשה.

ב. תקציר הפרשה

פרשת משפטים, אותה נקרא השבת, כשמה כן היא: פרשה מלאה מצוות, חוקים ומשפטים, ומונה בתוכה 53 מצוות (23 מצוות עשה ו-30 מצוות לא תעשה) - כמות נכבדה למדי! היא מגיעה כהמשך ישיר לפרשת השבוע שעבר, פרשת יתרו, שבסופה למדנו על נתינת התורה למרגלות הר סיני ועשרת הדיברות. המצוות שמופיעות בפרשת "משפטים" גם הן מצוות שניתנו למשה רבינו באותו מעמד נשגב בהר סיני יחד עם עשרת הדיברות, וכך נאמר במקורות:

מקור מס' 1

ספר שמות, תחילת פרשת משפטים

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיהֶם:

פירוש רש"י

ואלה המשפטים - כל מקום שנאמר "אלה" - פסל את הראשונים, "ואלה" - מוסיף על הראשונים, מה ראשונים מסיני אף אלו מסיני.

אף-על-פי שהמצוות הנלמדות בפרשת משפטים לא נראות בעלות שייכות מיוחדת לעשרת הדיברות שניתנו מסיני, מכל-מקום גם הם ניתנו באותו זמן ובאותו מקום, למשה רבינו מפי הגבורה.

הפרשה מתחילה בדיני עבדות (עבד כנעני, עבד עברי ואמה עבריה), וממשיכה בדיני נזיקין - נזקי הגוף, נזקי רכוש וממון, חבלות ופציעות, דיני שומרים, ועוד.

אבל לא רק מצוות שבין אדם לחבירו מוזכרות בפרשתנו, כי גם מצוות מרכזיות בין האדם למקום: איסור הזביחה לעבודה זרה וחובת שמירת השבת, איסור אכילת נבילה וטריפה או בשר בחלב, וכן הציווי על שמירת ימי המועדים (פסח, שבועות וסוכות).

לקראת סיום הפרשה, מבטיח הקב"ה לעם ישראל את השכר המיועד על קיום המצוות:

מקור מס' 2

ספר שמות, פרק כג

וְעַבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרֶךְ אֶת לְחֶמְךָ וְאֶת לְחֶמְךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרְתִי מִיְדֶיךָ מִשְׂכָּלְךָ וְעַקְרָה בְּאַרְצֶךָ, אֶת מִסְפַּר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא: אֶת אֵימֹתַי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ וְהִמַּתִּי אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר תִּבְאֵ בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת כָּל אֵיבֶיךָ אֵלֶיךָ עֶרְף:

בסוף הפרשה אנחנו חוזרים אחורה בזמן, בהתאם לכלל ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה": למרות שכבר קראנו אודות מתן תורה בשבוע שעבר, התורה מחזירה אותנו לימים הסמוכים למתן תורה ומספרת לנו על מאורעות אותם הימים ועל ההכנות שעשו בני ישראל לפני מתן תורה¹.

(1) הלצה: אם כבר הזכרנו ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה" - מדוע בסדר המשניות בתורה, מסכת גיטין קודמת למסכת קדושין? הרי אי-אפשר לגרש אישה מבלי להתחתן תחילה...

תשובה אחת אומרת כי "אין מוקדם ומאוחר בתורה", ישנם אחרים המסבירים שהקב"ה בא ללמדנו שהוא 'מקדים רפואה למכה'...

ג. איסור בשר וחלב / הביאור המרכזי

מבין כל שלל הנושאים והמצוות שמוזכרים בפרשתנו, נבחר במצווה אחת, ננסה להעמיק בה ולהבין את טעמה, משמעותה, השלכותיה וקיומה בעידן הגאולה.
המצווה שבחרנו, היא מצות "איסור אכילת בשר בחלב". נקרא יחד את מקורה של המצווה בפרשתנו.

מקור מס' 3
ספר שמות, פרק כג

שְׁלֹשׁ רְגָלִים תִּחַג לִי בַשָּׁנָה: אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר, שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאָבִיב כִּי בּוֹ יֵצְאֶת מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֵרָאוּ פְנֵי רִיבְיָם: וְחַג הַקִּצִּיר בְּפוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה, וְחַג הָאָסֶף
בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאֶסְפָּךָ אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה: . . . רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא תִבְשַׁל
גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ:

הפנה לתלמידים את האתגר הבא:

היכן אנו רואים בפסוקים את איסור אכילת בשר בחלב?

את האיסור לומדים חז"ל מהפסוק "לא תבשל גדי בחלב אימו", שהמדובר הוא על בשר וחלב².

ד. סעודה חגיגית

איסור בשר בחלב מוזכר בתורה שלוש פעמים: בפרשתנו, שוב בפרשת כי תשא ובפרשת ראה. בכל פעם מוזכר האיסור באותם מילים בדיוק, "לא תבשל גדי בחלב אמו".
כשנעיין במקורות, נוכל למצוא עוד דמיון מעניין בין כל שלושת הפעמים בהם מצוה זו מוזכרת בתורה. בואו ונשווה בין המקור דלעיל מפרשתנו (מקור 3), למקור הבא מפרשת כי תשא.
נסה לכוון את המשתתפים למצוא בעצמם את הדמיון שיובא בהמשך.

(2) הרחבה - מיועד לקהל תורני, וניתן לדלג במקרה הצורך - סביר להניח שרובם של משתפי השיעור טוענים שהם אינם רואים בפסוק את האיסור הגורף על אכילת בשר בחלב. הרי בפסוק מוזכר רק גדי בחלב אמו, ומניין לנו שאסור: (א) לאכול (ולא רק לבשל), (ב) כל בהמה (ולא רק גדי), (ג) בכל חלב (ולא רק בחלב האם)?!

התשובה לשאלות הללו נעוצה בלימוד של כמה סוגיות בש"ס, ובעיקר סוגיה ממסכת חולין[#]. על מנת שלא לסטות ממהלך השיעור נביא רק את תמצית הדברים, שלא נישאר במתח...

איסור בשר בחלב מוזכר בתורה שלוש פעמים ובאותה הלשון בדיוק. לומדים חכמים כי חזרה זו אינה סתמית כמובן, והיא באה ללמדנו שקיימים שלושה איסורים שונים במצוה זו: (א) אסור לבשל בשר בחלב (גם אם אין כל כוונה לאוכלם); (ב) אסור לאכול בשר בחלב (גם אם האוכל אינו אותו אחד שבישל); (ג) אסור להינות מתבשיל בשר בחלב (בכל אופן שהוא).

"לא תבשל" - עקב חידוש זה, האוסר אפילו בישול בשר בחלב (דבר שלא מצינו דוגמתו בשום איסור אחר בתורה) נקטה התורה את הלשון "לא תבשל" (ולא כרגיל בדיני איסורים, את הלשון 'לא תאכלו'). זאת ועוד, באיסור בשר בחלב מצינו חידוש נוסף, שהאוכלו נענש גם אם לא נהנה כלל מאכילת האיסור (לדוגמא: הוא בלע בשר בחלב רותח ושרף את גרונו). ולכן גם כשהתורה רוצה ללמד אותנו על איסור אכילת בשר בחלב היא לא משתמשת בלשון הרגילה, אלא בלשון יוצאת דופן ("לא תבשל"), ללמדנו שעל כל סוג אכילה (גם ללא הנאה) חל האיסור. "גדי" - המילה "גדי" לא באה לציין את הבהמה הספציפית שעליה חל האיסור, כי פירוש המילה "גדי" בתורה הוא ולד רך, יהיה אשר יהיה. ולכן איסור זה חל על כל בהמה - פרה, שור, כבש או עז.

"בחלב אמו" - המילים "בחלב אמו" באות לציין שאסור לבשל, לאכול ולהינות מבשר בחלב רק באם החלב בו הוא התבשל הינו חלב של בהמה כשרה. לעומת זאת, לבשל בשר בהמה כשרה בחלב גמל או חמור למשל, אין כל איסור (קיים כמובן איסור לאוכלם), כי אין זה "חלב אמו". דהיינו, המילים "בחלב אמו" באות לציין את סוג מוצא החלב הנאסר ולא להגביל את האיסור לאם הולד.

מקור מס' 4

חומש שמות, פרק לד

את חג המצות תשמור, שבַעַת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חַדֵּשׁ הָאֲבִיב כִּי בְחַדֵּשׁ הָאֲבִיב יֵצְאֶת מִמִּצְרַיִם: וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בְּפוּרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם, וְחַג הָאֶסִיף תִּקְוֹפֶת הַשָּׁנָה: . . ראשית בפורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גְדִי בְחֵלֶב אֱמוֹ:

הקשר די ברור. בפרשתנו, כמו גם בפרשת כי תשא, המילים "לא תבשל גדי בחלב אמו" מוזכרות ישירות לאחר שהתורה מספרת לנו על חגי ישראל, פסח, שבועות וסוכות. וזה לא מסתיים כאן...

גם בפרשת ראה שבחומש דברים, בפעם השלישית והאחרונה בה מוזכר בתורה איסור בשר בחלב, מופיע לציודו הציווי על שמירת המועדים. בפרק י"ד מופיע איסור 'בשר בחלב', ואילו פרק ט"ז כולו דן בדיני החגים והמועדים. הדבר בהחלט דורש ביאור: מהו הקשר בין איסור אכילת בשר וחלב לבין חגי ומועדי ישראל? האם דווקא באמצע סוכות יש חשש גדול יותר שיהודי יאכל איזה בשר עם שמנת?! או דווקא בשבועות? מה פשר הדברים?

ה. טעמי האיסור

הראשון שעמד על מדוכה זו, הינו 'הנשר הגדול', הרמב"ם. בספרו "מורה נבוכים" הוא מציע תשובה מרתקת לשאלה ששאלנו. לשיטתו, בכך התורה מרמזת לנו על טעם וסוד המצוה.

מקור מס' 5

מורה נבוכים, חלק ג, פרק מח

. . איסור בשר בחלב הרי עם היותו מזון גס מאוד בלי ספק וגורם מילוי רב, אין הדבר רחוק לדעתי שיש לעבודה זרה בכך שייכות, ושמא כך היו אוכלין בעבודה מעבודותיה או באד מאדיהם [חג מחגייהם]. וממה שמחזק את זה לדעתי, שאיסור בשר בחלב הזכירו פעמים בתחילת הציווי בו כאשר הזכיר מצוות החג, "שלוש פעמים בשנה וגו'", וכאילו יאמר: 'בחגכם וביאתכם לבית ה' אלוֹקֶיךָ לֹא תִבְשֵׁל מֵה שֶׁתִּבְשֵׁל שֶׁם בְּצוּרָה פְלוֹנִית כְּפִי שֶׁהָיוּ הֵם עוֹשִׂים', זהו המתקבל יותר לדעתי בטעם איסורו.

הרמב"ם סובר שאיסור בשר בחלב קשור ישירות עם ההימנעות מכל סרך ו'קמצוץ' של עבודה זרה. לשיטתו, עובדי עבודה זרה הקדמונים היו זובחים לאליליהם עירבוב של בשר בחלב, או שמא מנהגם היה לאכול בשר בחלב בימי חג ומועד בבית תיפלתם. ועל מנת לשרש ולהוקיע שם עבודה זרה מקרבנו, אסרה עלינו התורה את המאכל הזה שהיה נהוג בין עובדי האלילים בימי אידם.

לכן, מסביר הרמב"ם, מופיע איסור זה דווקא בסמיכות למצוות החגים, כדי ללמדנו שאל יעלה על דעתנו לחוג

(3) בדיחה: במוצאי יום-כיפור יהודי מסויים נכנס לרב העיר לבקש תיקון על שאכל ללא נטילת ידיים. שאל אותו הרב: "הכיצד שכחת ליטול את ידיך?" "לא היה כלי לנטילה באותה מסעדה", ענה לו מיודעינו. "וכי באיזה מסעדה כשרה אין כיום עם נטלה המיועד לנטילת ידיים?" המשיך הרב להקשות. "ומי אמר שזו היתה מסעדה כשרה?...? ענה השואל. "מה... היתכן... מדוע אכלת במסעדה לא כשרה???" שאל הרב בחצי צעקה. "כבוד הרב, איזה מסעדה כשירה פתוחה באמצע יום-כיפור?!"

את חגי ישראל ככל הגויים (ח"ו) באכילת מעדני בשר בחלב. אנו שונים ומובדלים מהנהגתם של הגויים: בעוד שהם זובחים ואוכלים בשר בחלב בימי חג ומועד, הרי שלנו הדבר אסור לחלוטין! גם רבנו בחיי נעמד על עובדה מעניינת זו.

גם הוא מסכים עם הרמב"ם שסמיכות הפרשיות באה ללמדנו על טעמי המצווה, אלא בעוד שהרמב"ם לומד שהתורה מתכוונת להפריש אותנו מהנהגת עובדי עבודה זרה ("סור מרע"), רבנו בחיי מוצא פן חיובי יותר בדברי התורה.

לפי דרכו, ערבוב של בשר בחלב מטמם את הלב ומוליד תכונות רעות בלבו של האוכל, תכונות כאלו שיפריעו לאותו אדם להתמקד ולהתעצם עם הקדושה אותה הוא אמור לחוש בעת עלייתו לרגל שלוש פעמים בשנה על מנת לראות את "פני האדון ה'". התורה אוסרת עלינו לאכול מאכלים מסוג זה במשך כל ימות השנה, על מנת להבטיח שבימי החג והמועד נוכל להיות קשורים ומאוחדים עם הקדושה העליונה, עם הקב"ה בעצמו בבית מקדשו. באם נטמא את עצמינו באכילת 'בשר בחלב', ימי החג והמועד יהיו אצלנו כימים רגילים עקב החומריות והגסות שתדבק בנו, שלא תניח לנו להתעלות ולהתאחד עם קדושת המועד.

וכך הם דבריו:

בפסקה הראשונה בדבריו הוא מסביר את סיבת הדברים. ניתן לדלג במקרה הצורך ישירות לנקודה שבפסקה השנייה.

מקור מס' 6 רבינו בחיי, פרשתנו

טעם המצווה הזאת, לפי שהוא מטמם את הלב, שהרי החלב נעשה מן הדם והדם מזגו רע ומוליד אכזריות. ואחד מטעמי האיסור שבו, שאינו מקבל שנוי והתפעלות בגוף כשאר הדברים הנאכלים, ולכך טבעו הרע נשאר בתוכו מבלי שינוי. ואף-על-פי שנשתנה עכשיו מדם לחלב וקיבל שנוי . . מכל-מקום, כשחוזר ומערבו עם הבשר הרי חוזר לכוח הדם וטבעו הראשון כבתחילה, והתערבם יחד מטמם הלב ומוליד גסות ותכונה רעה בנפש האוכל.

. . ומה שנזכרה מצוה זו לעולם אצל החגים, כדי להזהיר את ישראל העולים בכל שנה שלש פעמים לרגל למקום הנבואה שלא יטממו הלב במאכלים אסורים, אלא שיהיה חומר שלהם זך וצלול להתבונן בדרכי התורה ויהיה לבם הוכן [כשיר] להשגת ידיעתו יתברך.

כעת למדנו שני ביאורים (בדרך הפשט) לאיסור 'בשר בחלב': האחד, כשיטת הרמב"ם, בתור הרחקה מחוקות עובדי עבודה זרה. והשני, כשיטת רבנו בחיי, על מנת לעדן ולקדש את נפש האדם היהודי⁴.

(4) סיפור: אחד מחסידי אדמו"ר הזקן נכנס אליו ליחידות, והתלונן על כך שלחנתו, שהיה ידוע כאיש ירא אלוקים, התחילו לפתע פתאום לצוץ ספיקות באמונה ומחשבות כפירה ל"ע, דבר שהטריד מאוד את מנוחתו של אותו חתן וחמיו, והלה ביקש צעה. ענה לו אדמו"ר הזקן, שכנראה המשרתת הגויה החליפה בטעות את בקבוקי החלב שהיו בבית, ונתנה לחתן לשתות 'חלב נכרי' במקום 'חלב ישראל', וחלב נכרי מטמם את המוח והלב.

על אף שהדבר נעשה בטעות, החלב הנכרי טימטם-אטם את מוחו של אותו חסיד והחדיר בו מחשבות טמאות של כפירה. מכאן רואים, כיצד אכילת או שתיית מאכלות אסורות, אפילו רק מדרבנן ואפילו ללא יודעין - משפיעה על נפש היהודי.

ו. בשר בחלב לעתיד לבוא

אמנם זוהי המצווה וטעמה, אבל לא להרבה זמן...

בהמשך דבריו, רבנו בחיי מלמד אותנו עוד דבר נפלא. הוא סובר שלאור האמור יתכן לומר שאיסור זה אינו תמידי, כי אם הוא נוהג רק עכשיו, בזמן הגלות, אך לעתיד לבא, בזמן התחייה, המצב ישתנה ואיסור בשר בחלב יתבטל.

בואו ונראה את דבריו.

מקור מס' 7
רבנו בחיי, פרשתנו

אבל לעתיד לבא בזמן ביטול יצר הרע והוא זמן תחיית המתים שם יבינו הכל הסוד מעקרו... כי אין גלוי הטעם והסוד בעולם הזה אלא באותו זמן שכן יהיה איסור בשר וחלב בטל, ומכאן תתעורר, למה שאכלו המלאכים בשר בחלב, שנאמר "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר"? כי המלאכים אין להם יצר הרע, שאף בבני אדם הגופניים לא תהיה נוהגת מצוה זו בזמן ביטול יצר הרע.

רבנו בחיי מביא ראיה לדבריו מסיפור התורה על שלשת המלאכים שביקרו את אברהם אבינו, שם נאמר שהם אכלו חמאה וחלב יחד עם "בן הבקר אשר עשה". כיצד אכלו מלאכי ה' בשר וחלב גם יחד?⁵ אלא, מתרץ רבינו בחיי, אם אתה מלאך ואין לך יצר הרע - אין כל סיבה שלא תאכל בשר בחלב. אבל כאן נשאלת השאלה:

אם אכן סיבת ביטול האיסור לעתיד לבא היא ביטול היצר הרע, הרי ישנם איסורים רבים בתורה הקשורים עם יצרו הרע של האדם. ואם כן -

מה יהיה עם שאר איסורי התורה? האם יחד עם ביטולו של איסור זה יותרו גם איסורים נוספים? האם לעתיד לבוא יותרו גם השקצים, או שמא הדבר מוגבל רק לאיסור זה? או במילים אחרות:

אלו עוד איסורים יותרו, ומדוע דווקא אלו ולא אחרים?

אלא העיקרון הוא כזה: אין ביטול גורף של כל איסורי התורה בגאולה, וכמו כן אין ביטול גורף של כל איסורי המאכלות האסורות או שינוי מוחלט של כל דיני הכשרות.

אלא שלכל איסור ואיסור קיים טעם רוחני עליון, ויתכן שלעתיד לבא הטעם הרוחני הזה לא יהיה רלוונטי יותר ובדרך ממילא יתבטל האיסור.

ולכן, על כל איסורו ואיסור נצטרך לדון לגופו של ענין האם סיבתו וטעמו יהיו קיימים וקבילים בעידן הגאולה, או שמא זמנם עבר וחלף לו...

ז. הסלט התורני

על מנת להבין את הדבר באיסור בשר וחלב, אנו נדרשים לצלול לרובד עמוק עוד יותר באיסור בשר וחלב, רובד הקבלה והחסידות.

(5) ראוי לציין שרבים מהמפרשים עמדו על נושא זה וכל אחד תירץ בדרכו, אך אנו מתייחסים בשיעור לשיטתו של רבנו בחיי.

ומהו אותו סוד כמוס?

זהו סוד ה"סלט".

בשר בחלב הינו איסור אכילה ייחודי, שאין דומה לו במאכלים האסורים עלינו: הבשר כשלעצמו מותר, החלב לכשעצמו גם כן מותר, ומה אסרה עלינו התורה לעשות? סלט!

התורה אסרה עלינו לערבב שני דברים מותרים. עגבניות ופלפלים - כן, אך המבורגר עם חתיכת גבינה - לא! ובאמת, למה לא? מהי הבעיה לערבב אם שני המאכלים לכשעצמם מותרים? המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצוק"ל, אביו של - יבלחט"א - הרבי מלך המשיח, מבאר זאת בספרו.

מקור מס' 8

לקוטי לוי יצחק - הערות על הזהר, פרשתנו

חלב וגבינה הם בחינת חסדים ובשר הוא בחינת גבורות. ואסור לאוכלם יחד כי אסור לערבבם יחד, ואם מערבבן ואוכלם יחד הוי זה על-דרך כמו כלאים דשור-גבורות וחמור-חסדים יחדו, וכמו שעטנז דצמר-חסדים ופשתים-גבורות יחדו.

דבריו של רבי לוי יצחק נשענים על מקור קדום עוד יותר, רבנו מנחם רקנאטי, מראשוני וגדולי מקובלי איטליה, הכותב דברים דומים בפירושו על התורה.

מקור מס' 9

פירוש הרקנאטי על התורה, פרשתנו

לא תבשל גדי בחלב אמו - לפי הפשט הוא מפני האכזריות שיחלוב אדם הבהמה ויבשל בו היוצא ממנה. אך זה הטעם אינו מספיק לטעם איסור בשר בחלב, ושמה כי טעמו הוא כסוד הכלאים.

אלא שכדרכו, כותב הרקנאטי בצורה קצרה ולוטה באפילה, ואילו דברי רבי לוי יצחק אותם קראנו קודם מבארים לנכון את עומק סוד המצווה:

התורה אסרה עלינו 'לערבב' יחד את כוחות החסד והגבורה, הן בחי, הן בצומח והן בדומם.

בלשון התורה ערבוב מעין זה מכונה בשם "כלאים" והוא אסור בכל רבדי קיום העולם. הדבר נאסר בהכלאת חיות ממינים שונים יחד (עד כדי כך שאסור אפילו לחרוש בשור ובחמור יחדיו); בכלאי בגדים - איסור שעטנז, אסור לערב את הצמר (שמרמז על ספירת החסד) עם הפשתן (המרמז על הגבורה); וכך גם באוכל - אסור לבשל ולערבב את החלב (הלבן, שמקורו מהחסד), עם הבשר (האדום, שמקורו מהגבורה).

החסד הוא חסד והגבורה היא גבורה. כך ברא אותם הקב"ה, וכך הם צריכים להישאר!

(6) סיפור: על האיסור 'לערבב' בין החסד והגבורה, נוכל ללמוד מהסיפור הבא:

ר' רפאל נוריאל הינו צייר יהודי מיוצאי איראן המתגורר בעיר לונדון, שהתקרב אל הרבי ולאורח חיים דתי. לאחר שהרבי בירך את בתו התינוקת שהיתה חולה מאוד ב"ברכה והצלחה ורפואה שלימה גם בשאר הענינים" והברכה התקיימה, הוא וזוגתו, אסתר, החלו להתקרב משמעותית ליהדות ולמסורת ישראל.

דיוקנאות היו תחום ההתמחות שלו, ובשלב מסוים הבשילה אצלו ההחלטה לצייר את דמותו של הרבי. הציור ארך חודשים רבים. רפאל גם חש צורך עז להתעלות מבחינה רוחנית "כדי להביע את הקדושה בציור". כאשר עמד לסיים החליט לנסוע אל הרבי ורק אז להשלים את הציור.

משפחת נוריאל נסעה אל הרבי, וזכתה להתייחסות חמה. בהזדמנות הראשונה שהייתה לו הראה רפאל את ציורו לרבי, והרבי העיר כי הוא אינו משלב את אצבעות הידיים באופן שצייר רפאל, משום שהדבר אסור על פי הקבלה: יד ימין מרמזת על חסד ואילו יד שמאל

ח. סוגי כלאים

הפנה לתלמידים את השאלה הבאה:

נסו למצוא את השונה בין שלושת סוגי הכלאיים שהבאנו משלושת הסוגים חי, צומח ודומם - א. כלאי בהמה - הכלאת שני מיני חיות יחד ויצירת מין שלישי (פרד, לדוגמא); ב. כלאי בגדים - טויית חוטי צמר ופשתן יחד או אגירת בגד משניהם; ג. תערובת בשר בחלב.

ההבדל הבולט בין הסוגים הוא בתוצאה שלהם.

בכלאי בהמה (וצמחים) מתבטלת המציאות הקודמת של כל אחד מהמינים ונוצרת מציאות חדשה, זן חדש. ערבוב זן התפוח, לדוגמא, עם האפרסק, גורם לצמיחת פירות מסוג שלישי, וכמו כן השילוב בין הסוס לחמור יוצרים זן אחר וחדש, שאינו סוס וגם לא חמור - פרד.

לעומת זאת בכלאי בגדים, בשעטנז, אין כאן יצירה של מציאות שלישית חדשה, אין כאן עירוב פנימי בין הצמר והפשתן, הצמר נשאר צמר, והפשתן נשאר פשתן. הם אמנם מתחברים, אך לא משתנים. העירוב הוא חיצוני לגמרי, ואפשר להפריד ביניהם לאחר מכן.

הבדל זה מתבטא גם בהלכה: כלאי בהמה (וצמחים) אסורים לעולם. אין שום היתר בתורה לאיסור זה, לא בבית המקדש ולא מחוצה לו, לא למטרות האדם ולא לצורכי שמיים, לא בעבר לא בהווה וגם לא לעתיד לבוא!

לעומת זאת, שעטנז אמנם אסור לשימוש האדם, אבל לצורכי שמיים, בקדושה, הדבר מותר. עירוב צמר ופשתן מותר במצוות ציצית, והוא אף מצווה וחובה בבגדי הכהנים בבית המקדש (האבנט נעשה מפשתן רקום מצמר).

ומדוע?

כי כל עוד התערובת לא מבטלת את התכונות של השותפים, הרי שהיא מותרת ואפילו חיובית. ובלשון שהבאנו קודם - כל עוד אין ביטול של החסד והגבורה אלא נוצר שילוב ביניהם - הדבר אפשרי.

הפנה לתלמידים את השאלה:

כיצד תגדירו את תערובת הבשר והחלב: האם היא דומה לכלאי בגדים או לכלאי בהמה, האם היא מבטלת את המתערבים או לא?

ערבוב זה הוא מעין ממוצע: מצד אחד העירוב הוא חיצוני, אך מצד שני קיים פה גם עירוב פנימי.

מצד אחד, לא נוצרת מציאות חדשה, הבשר נשאר בשר והחלב חלב. מצד שני, הבישול גורם לשינוי וערבוב פנימי של חומרי הגלם אותם אנו מבשלים. בכל בישול נוצר שינוי מהותי (כימי) במרכיבי היסוד של המאכל.

וכך גם ברוחניות, בחסד וגבורה: העירוב הינו חלקי, ורק כפי שהדברים בחיצוניות ובגשמיות. אך בפנימיות וברוחניות, החסד נשאר חסד והגבורה גבורה.

וההשלכה הינה ישירה למעמד האיסור בגאולה, בואו ונראה כיצד!

מקור מס' 10

לקוטי שיחות, חלק כט, עמ' 128

זה שבשר וחלב נהיים מציאות חדשה, זהו רק בנוגע לגשמיות והחומריות שלהם, אך אין זה נוגע

ב"כוחות" שלהם, פנימיות מציאותם. מכך מובן, שבנוגע ל"כוחות העליונים" שבבשר וחלב, הרי זה

ככלאי בגדים.

על הגבורה, ובין החסד לגבורה אסור לערבב.

בשבו ללונדון תיקן רפאל את תנוחת האצבעות על פי הערת הרבי, ורק אז חש כי הוא מסוגל להשלים את התמונה. וכך היה.

וזהו החילוק שבין הזמן הזה ל"אותו הזמן":

בעולם־הזה של הזמן הזה רואים רק את הגשם והחומר של כל דבר גשמי. וכיון שבנוגע לגשם וחומר הדבר מעירוב בשר וחלב נהיית מציאות חדשה, לכן על־פי דיני התורה התערובות היא בדומה לכלאי בהמה.

מה־שאי־כן לעתיד לבוא, יראו את המציאות האמיתית בכל דבר, לא את הגשם והחומר, אלא את ה"דבר ה" איתם נעשו. על־דרך־זה בנוגע למציאות של בשר וחלב, יראו בהם את המציאות האמיתית, את הכוחות העליונים שבו שהם אינם נתבטלו על ידי התערובות.

נסכם את אשר למדנו:

א. איסור כלאי בהמה וקרקע יישאר בתוקפו גם לעתיד לבוא, והסיבה לכך פשוטה - ערבוב מעין זה הוא עירוב מוחלט ופנימי, ולכן הוא משנה את סדרי הבריאה שאותם ברא ויצר הקב"ה. ושינוי סדרי הבריאה, הינו דבר פסול תמיד!

ב. איסור שעטנז מותר (לעיתים) גם עכשיו, ולא רק בזמן הגאולה. כשמדובר בציצית או בגדי כהונה, מותר ומצווה להשתמש ב'שטענז'. גם כאן הסיבה פשוטה, זהו ערוב חיצוני גרידא ולכן הוא מותר בענייני קדושה, בהם הפנימיות דומיננטית.

ג. איסור בשר בחלב הוא ממוצע, והוא אסור בזמן הזה לחלוטין ככלאי בהמה, ומותר בזמן הגאולה ככלאי בגדים. מדוע?

בזמן הזה, כאשר אנו רואים את מציאותם החיצונית של הדברים בעולמנו נראה הדבר כשיבוש וביטול סדרי בראשית, ולכן עירוב חלקי זה אסור עלינו כיום, בזמן הזה, אבל לעתיד לבוא, בזמן בו העולם והעינים שלנו י'תעלו' ויראו את המציאות האמיתית של הכוחות העליונים שם מושרשים החלב והבשר, שם לא קיים העירוב - יותר האיסור⁷.

ט. החזיר

דנו לעיל על שלושה איסורי כלאיים בעידן הגאולה. בואו ונמשיך לדון על איסור נוסף, ודי מעניין, איסורו של החזיר!

כולנו יודעים שליהודי אסור לאכול בשר חזיר, או 'בשר לבן', כפי שהוא מכונה. למעשה, החזיר הוא מהחיות היחידות שהתורה מזכירה את איסורן בפירוש (שאר הבהמות והחיות הטמאות והאסורות נלמדות ב"קל וחומר" מאלו המוזכרות)⁸.

(7) בדיחה: רב קהילה פלוני, בהולכו ברחוב, ראה את אחד מבני קהילתו נכנס לחנות לא כשירה וסועד את ליבו. הרב הזדעזע, להכנס לחנות לא יכל, אך בהזדמנות הראשונה שבאה לידו הטיח דברים ביהודי: מה עשית שם באותה חנות טריפה?!

"רגע רגע", ענה לו היהודי, "אתה ראית אותי נכנס?"

"כן", ענה הרב.

"ראית אותי מזמין אוכל?"

"כן".

"ראית אותי אוכל?"

"כן".

"אם ככה", אומר היהודי בשמחה, "אז הכל בהשגחת הרבנות!..."

(8) נקודה מעניינת: אנחנו מתחללים מעצם המחשבה על החזיר. הרבי מלך המשיח, הידוע באהבת ישראל האינסופית שלו, מתבטא

ועל אף האיסור הברור הזה, מצינו מדרש הטוען שאיסורו של החזיר יותר לעתיד לבא:

מקור מס' 11

מדרש תלפיות, ענף חזיר בשם רבינו בחיי

עתיד חזיר ליטהר.

רבנו בחיי, פרשת שמיני

למה נקרא שמו חזיר? על שם שעתיד הקב"ה להחזירו לישראל (לנו).

ישנם מפרשים הטוענים שאין להבין את לשון המדרש כפשוטה והחזיר, כמו שאר איסורי התורה, לא יתבטלו לעתיד לבוא. הסיבה לכך, כדברי הרמב"ם, ש"התורה הזאת לא תהיה מוחלפת" ו"אין בה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת".

אם כך, לשיטתם, מהו פירושו של המדרש האמור? אלא הם סוברים שהדבר הינו בגדר 'משל' בלבד.

מקור מס' 12

שו"ת הרדב"ז, חלק ב'

. . ואפשר לתרץ על דרך אשר כתבתי, כי יהיו ישראל אוכלים משמנים כאילו הותר להם בשר חזיר, לא שיותר להם בשר חזיר ח"ו.

ועל דרך הסוד: ישנו למעלה שר אחד ושמו חזירא"ל והוא קטיגור של ישראל, ועתיד הקב"ה להחזירו לישראל להיות להם סניגור, ודעהו.

ועל דרך זה מפרש גם רבנו בחיי. לדבריו, החזיר מרמז על מלכות אדום שהחריבה את בית מקדש והגלתה אותנו מארצנו, ובזמן הגאולה, מלכות אדום הרשעה תהפוך לכזו שמסייעת לעם ישראל בעבודת ה', היא תחזיר את ניצוצות הקדושה אשר היא גזלה מאיתנו במשך השנים, ואז ה"חזיר יטהר"!
מהצד השני של המערכה, מצינו רבים מהמפרשים שהסבירו את דברי המדרש כפשוטם, שאכן בגאולה החזיר יהיה "גלאט כשר".

אתם ודאי שואלים את עצמכם, איך מסתדר הדבר עם הכלל שלא יהיה כל שינוי בתורה?
נראה פירוש מעניין מבית מדרשו של רבי חיים בן עטר, ה"אור החיים" הקדוש.

מקור מס' 13

אור החיים, ויקרא, יא

"והוא גרה לא יגר" - פירוש: תנאי הוא הדבר לזמן שהוא לא יגר, אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר, ולא שישאר בלא גרה ויותר, כי תורה לא תשונה.

המילה "והוא" המופיעה בפסוק האוסר את החזיר מיותרת, לכאורה. היה יותר מתאים לפסוק לומר "החזיר כי

רק בחיוב על 'עמך' ישראלי, ואפילו בדיבור בלבד.

בהפטרת שבת ראש חודש ("השמים כסאיי") כתוב באחד הפסוקים "אוכלי בשר החזיר והשקץ והעכבר, יחדו יסופו נאם ה'". כמעט תמיד, כשהרבי קורא בהפטרות פסוק זה, הוא משנה את הפסוק: אחרי המילים "אוכלי בשר" היה עושה אתנחתא קלה, ורק אז ממשיך "החזיר השקץ והעכבר יחדו יסופו נאם ה'", כדי שלא להזכיר על יהודי שהוא ח"ו "אוכלי בשר...חזיר!"

מִפְרִיס פְּרָסָה הוּא וְשִׁסַּע שִׁסַּע פְּרָסָה וְגֵרָה לֹא יִגַּר טָמֵא הוּא לְכֶם". אלא, מבאר ה"אור החיים", שהפסוק רוצה להדגיש וללמד אותנו שרק אם החזיר "גרה לא יגר", ורק אז הוא אסור. אבל, לעתיד לבא, כאשר החזיר ישתנה ולא התורה והוא יעלה גרה - אותו התורה מעולם לא אסרה!

י. ומה עם הגמל?

בניח שיש משהו שרוצה, למשל, לשנות 'חלב גמל' (שחכמי הרפואה טוענים כי הוא בריא מאוד) או לאכול איזו ארנבת - האם הוא יוכל לעשות זאת בעתיד? האם שאר הבהמות והחיות האסורות מלבד החזיר יותרו לעתיד לבוא או לא?

הרבי מציין באחד ממכתביו⁹ שמלשון מדרש האמור מוכח שהגמל, שפן וארנבת (כמו שאר בעלי החיים הטמאים) ישארו באיסורן,

אלא שזה יהיה רק בתקופה הראשונה של ימות המשיח, תקופה בה מציאות הטומאה והרע תישאר עדיין בעולם, וביחד איתה גם בעלי החיים הטמאים היונקים את חיותם ממנה. לעומת זאת, בתקופה השנייה של ימות המשיח, בה תתקיים הנבואה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", תבטל כל הטומאה.

נו, אז בתקופה השנייה של ימות המשיח יהיו הדברים מותרים? לא בטוח...

באותו מכתב, הרבי מציין שקיימות בדבר שתי שיטות במדרש. לדברי כולם, הקב"ה יעביר את רוח הטומאה מן העולם, אלא שאז תכנה שתי אפשרויות:

מקור מס' 14

מדרש תהלים, מזמור קמו

מתיר אסורים - מהו מתיר אסורים? יש אומרים כל הבהמה שנטמאת בעולם הזה מטהר אותה הקב"ה לעתיד לבוא. וכן הוא אומר: "מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה", טהורים היו מקודם לבני נח. וכן הוא אומר להן: "כירק עשב נתתי לכם את כל", מה ירק עשב נתתי לכל, אף החיה והבהמה לכל מתחלה. ולמה אסר אותה? לראות מי שמקבל דבריו ומי אינו מקבל. ולעתיד לבוא הוא מתיר את כל מה שאסר. ויש אומרים - אינו מתירן לעתיד לבוא, שכן הוא אומר: "אוכלי בשר החזיר" וגו'. ומה אם למי שהיה אוכלת, הוא מכרית ומאביד הבהמה:

או שהקב"ה יתיר את איסורם של כל הבהמות, החיות, השקצים והרמשים, והם יחזרו להיתרם כפי שהיו בתחילת הבריאה (לבני נח) ויקבלו את חיותם מעולמות והיכלות הקדושה,

או שביטול רוח הטומאה יביא אוטומטית לביטול מציאות החיות הטמאות, ואף מציאותם תיפסק. נזכה ונחיה ונראה, במהרה בימינו, מה באמת יקרה!

(9) לקו"ש חלק י"ד עמוד 260, ובאגרות קודש חלק ג' עמוד קנג.

יא. ולסיכום / סיכום

בתחילת השיעור דיברנו על ה'סלט', ומי שעדיין לא הבין, ה"סלט המקראי" שאליו התכוונו הוא העירבוב בין הבשר לחלב. למדנו על טעמי האיסור ועל הרובד הקבלי המסתתר מאחרי המצוה - הערבוב שבין חסד לגבורה. למדנו על ביטול האיסור בימות המשיח, ועל שאר השינויים שיעברו על המטבח היהודי בעת הגאולה: החזיר יותר (לפי פירוש אחד) כבר בתקופה הראשונה של ביאת המשיח, בעוד ששאר הבהמות הטמאות ישארו (לכל השיטות) באיסורן עד זמן תחיית המתים, ואז כבר נראה!

יב. שמירת כשרות כהכנה לגאולה

עכשיו נראה מהו השכר המיועד לאותם אלו שישכילו לשמור על המטבח הכשר כעת בזמן הגלות.

מקור מס' 15

ויקרא רבה, פרשה יג

אמר רבי ברכיה בשם רבי יצחק: אריסטון [=סעודה] עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבוא, וכל מי שלא אכל נבלות בעולם הזה זוכה לראותו לעולם הבא, הדין הוא דכתיב: "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו", בשביל שתאכלו ממונו לעתיד לבוא.

על משקל דברי המדרש שמי שלא אכל נבילות בעולם הזה יזכה לסעודה המיוחדת של לויתן ושור הבר, כי מי שלא אכל את האסור בעולם הזה, יזכה לטעום את מעין עולם הבא, כך נוכל לומר בקשר לאיסור בשר בחלב, שמי שלא אכלו בעולם הזה, יאכלו (בהיתר, כמובן!) לעתיד לבוא! ומדרש מעניין נוסף על הזהירות מאכילת טרף והקשר לימות המשיח.

מקור מס' 16

קהלת רבה, פרק א

רבנן אמרין: לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מוציא פרוז ומכריז ואומר 'כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבוא ויטל שכרו', והרבה מאמות העולם שלא אכלו בשר חזיר מימיהם והם באים לטל שכרן, באותה שעה הקדוש ברוך הוא אומר 'נשתפרו אלו שני עולמות, לא דיין שאכלו עולמן אלא הם מבקשין לאכל עולמן של בני עור', באותה שעה הקדוש ברוך הוא מוציא פרוז פעם שנייה ומכריז ואומר 'כל מי שלא אכל בשר נבלות וטרפות, שקצים ורמשים', אם לא אכל משלו אכל משל חברו.

הקב"ה מבטיח שכר מיוחד לא רק למי שלא אכל 'חזיר' (שהרי ישנם מאומות העולם שנוזהרים מבשר חזיר, כהמוסלמים לדוגמא), אלא דווקא לכל מי שנשמר מכל סרך של איסור אכילה, נבילה או טריפה, שקצים או רמשים. אז גם אם הדבר קשה, יש שכר לפעולתך. כל זהירות יתרה והקפדה על אכילת כשר כעת, בזמן הגלות, ממהרת ומזרזת את ביאת המשיח, וביחד עם זאת את הסעודה והשכר המיועדים לכל אחד ואחד שתרים לביאתו ולהתגלותו.